

11. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.
12. Шумська С. Є. Використання кейс-методу у професійному навчанні / С.Є. Шумська, Т. В. Бучинська. – Хмельницьк : Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2013. – №2(8).
13. Юсуфбекова Н. Р. Тенденции и законы инновационных процессов в образовании / Н. Р. Юсуфбекова // Новые исследования в педагогических науках. – Москва, 1991. – Вып. 2(58). – 91 с.
14. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Casestudy) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців / Ягоднікова В. В. // Секція «Педагогічні науки», підсекція № 5. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm.

Челурна Ірина Олександрівна. Кейс-метод як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців-тьюторів.

У статті розкрито сутність понять «інновації», «інноваційні освітні технології», «інтерактивне навчання», визначено специфіку кейс-методики, проаналізовано її цінність та виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей майбутніх фахівців.

Ключові слова: інновації, інноваційні освітні технології, інтерактивне навчання, кейс-метод, тьютор.

Cherpurna Iryna. Case study as a form of interactive learning of future specialists-touitor.

The article reveals the essence of the concepts of "innovation", "innovative educational technologies", "interactive learning", defines the specifics of case study and analyzes its value and educational potential in terms of the formation of personal qualities of future specialists.

Key words: innovation, innovative educational technology, interactive learning, case study, touitor.

УДК 378

ШЕВЧЕНКО А. Ф.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ ТИМЧАСОВОГО ДИТЯЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВСУПЕРЕЧ СТОХАСТИЧНОСТІ ВИХОВАННЯ

Реформування загальної середньої освіти та втілення Концепції Нової української школи [2] вимагає від академічної спільноти нових підходів, щодо процесу педагогічної взаємодії в умовах насиченості соціальних контактів, інформаційно-комунікаційних зв'язків, віртуалізації життєвого простору зростаючої особистості.

Вплив різних соціальних інституцій на розвиток особистості є і залишається актуальним, попри те, що наприклад, засоби масової комунікації відіграють важливішу роль для дитини, аніж «слово» вчителів, батьків, референтних осіб та ін.[4].

Вочевидь ми маємо справу з домінуючою силою соціалізації з її деструктивними, неорганізованими чи хаотичними взаємовпливами. Як зауважує Т. Прохоренко [6], молодь, використовуючи інформаційні засоби для прискорення інтеграції в соціальний простір, розв'язує одні суперечності, водночас, породжуючи інші. Подібна неузгодженість соціальної та віртуальної реальності не сприяє

оптимальному розв'язанню подібних проблем, а лише дозволяє на ситуативному рівні зменшити негативний ефект від реальної ситуації.

Проблема взаємодії соціуму та особистості завжди була і є у фокусі психолого-педагогічних досліджень. Очевидно, що врахування усього спектру організованих та стихійних впливів на зростаючу особистість є запорукою у досягненні виховних задач.

Ось чому серед різних соціальних інститутів виховання, саме дитячому оздоровчому закладу віддано перевагу. Організація життєдіяльності дитини в умовах такого закладу дозволяє розв'язувати комплекс освітньо-виховних задач, забезпечуючи безперервність та цілісність процесу формування зростаючої особистості.

Розглядаючи класичний типовий дитячий заклад [1], де оздоровча зміна має тривати не менше як 21 день, а відпочинкова – 14, варто говорити про відповідну виховну роботу з урахуванням соціальної адаптації, самовизначенням та самореалізації зростаючої особистості.

Необхідно розглядати дитячий заклад як простір життєдіяльності дитини, а з урахуванням поставлених та розв'язаних задач, треба вести мову про дитяче тимчасове об'єднання автономних особистостей. Тобто такий своєрідний соціум в якому конструюється та розгортається виховний процес.

У свою чергу подібне соціальне оточення розташовується в географічному просторі, який впливає на фізичне та психічне самопочуття дитини. Практика виховання тимчасового перебування дітей вільно використовує специфічні характеристики природного простору, а різноманітність соціальних відносин разом, створюють умови для самореалізації зростаючої особистості. Соціальна характеристика такого «дитячого проживання» пов'язана зі специфічними взаємовідносинами, що розгортаються перед вихованцем через слово, дію, вчинок, обов'язково через речі, інтер'єр, архітектурний ансамбль, транспорт та ін.

Різноманітність соціальних взаємовідносин акумулює у собі історичний досвід, зафіксований у працях, матеріальних цінностях, мистецтві, моралі, науці; пропагує досягнення загальнолюдської культури, що відображені у формах поведінки, надбаннях індивідуальної творчості, стилі життя та ін. І вся ця картина подібних відносин створює соціальну ситуацію розвитку дитини. Яка має свій індивідуальний варіант, своєрідно виявляючи загальнолюдський, культурологічний, національний, сімейний чи груповий елемент. Відображаючи такий спектр соціальних взаємовідносин дитина виявляє своє «Я», емансипується та автономізується як особистість.

Середовище дитячого тимчасового об'єднання пропонує вихованцеві великі можливості особистісного зростання, оскільки у спільній діяльності він проявляє свою активність розв'язуючи нагальні питання, несучи відповідальність за спільну справу. До того ж, адаптуючись в новому соціальному оточенні, і водночас, автономізуючись від батьків, друзів, школи, класу інших референтних груп, він набуває досвіду життєдіяльності, самовизначаючись у новій соціальній ролі.

Тому природно, що педагог-організатор дитячого тимчасового об'єднання володіє великою силою впливу, здійснюючи професійний перевід соціальної ситуації розвитку у виховну. Педагогічна інтерпретація вчинку чи події стає лише тоді значущою для вихованця, коли вона набуває особистісного сенсу для нього, коли створюється ситуація морального вибору, коли формується відповідне ставлення до зробленого, виконаного, завершеного.

Серед функцій, які має реалізувати тимчасове виховне середовище, виділимо: компенсаторну, актуалізуючу, інтегративну. Перша виявляється у референтності оточення, яке може компенсувати нереалізовані потреби та інтереси вихованця.

Водночас, реалізація цієї функції сприяє формуванню комунікативних навичок, більш повному пізнанню власного "Я", створенню ситуації, де характер життєдіяльності збагачує соціальний досвід вихованця. Друга функція пов'язана з актуалізацією досвіду та спрямуванням зусиль суб'єктів на створення ситуації автономності конкретного мікросоціуму. Це дає можливість мінімізувати вплив зовнішнього середовища та активізувати позитивний життєвий досвід дитини. Третя – інтегративна, сутність якої в тому, що завдяки цілеспрямованим педагогічним діям в умовах короткотермінового існування об'єднання, можна інтегрувати вплив предметного, природного та соціального середовища безпосередньо на особистість, або через мікрогрупи чи групу, загалом. Зробивши його максимально змістовим, інтенсивним та наповненим.

Разом з тим, виховання, а у нашому випадку виховна робота, мають певні особливості, що ускладнюють процес цілепокладання, діагностування та прогнозування результатів педагогічної взаємодії. Всі вище названі проблеми, так чи інакше пов'язані зі стохастичністю виховної роботи. В контексті розглядуваного питання, виховна робота являє собою вид педагогічної діяльності, що спрямована на організацію тимчасового дитячого об'єднання та управління різноманітними видами діяльності школярів з метою створення умов для самореалізації зростаючих особистостей.

Загалом, вказуючи на стохастичність, зауважимо, що мета виховної роботи недосяжна в обмежених часовими рамками терміни організаційної форми. Можливо передбачити лише послідовне розв'язання конкретних ситуацій, орієнтованих на систему тактичних та оперативних задач. При цьому, головним критерієм ефективності розв'язання подібних проблем мають стати позитивні зміни у свідомості вихованців, в їхніх емоційних реакціях, поведінці, діяльності тощо.

Як відомо, стохастичність з грецької, в сучасній інтерпретації означає випадковий чи імовірнісний. Стохастичність як непередбаченість та віддаленість результатів виховної діяльності – поширена характеристика у навчальних виданнях психолого-педагогічної літератури.

Б. Мандель вважає, що у розвитку інноваційних систем домінує логіка культури та стохастичність над кумулятивністю та раціональністю [3]. При цьому, під стохастичністю необхідно розуміти процес, поведінка якого не детермінована, а наступний стан такої системи може бути описаним як передбаченими величинами, так, водночас, і випадковими.

Звертає на себе увагу, дослідження, в якому автор стверджує, що мінливість пов'язана зі стохастичністю [5]. Бо будь-які прояви стохастичності та невизначеності і породжують мінливість. Яка у свою чергу створює «поле можливостей» [5, с.35], для функціонування різноманітних організаційних форм та утворень. Не останню роль відіграє стохастичність і у повсякденному людському житті. Виявляючи суб'єктивність у відображенні об'єктивної реальності, вона веде до невизначеності у власних діях, вчинках, поведінці.

Вище викладене свідчить про те, що маємо справу з керованим та прискореним процесом соціалізації зростаючої особистості. При цьому, виховна діяльність являє собою ланцюг виховних ситуацій. До того ж, подібна ситуація містить суперечність, розв'язання якої дозволяє визначитись з метою та завданнями педагогічної роботи. У свою чергу, працюючи над проблемою цілепокладання, зауважимо, що всі наші зусилля в тимчасовому дитячому об'єднанні спрямовані на створення умов самореалізації зростаючої особистості. Де тактичні задачі пов'язані з урахуванням вікових закономірностей дітей, а оперативні спираються на особливості функціонування тимчасового дитячого об'єднання.

Досвід практичної діяльності, а також аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зосередитись на таких його особливостях, а саме: короткочасність життєдіяльності об'єднання, автономність існування дитячої спільності, збірність групи вихованців, інтенсивність соціальних взаємодій, добровільність та ініціативність участі у спільних справах.

Таким чином, враховуючи стохастичність виховання, можна розв'язувати педагогічні задачі лише тоді, коли тимчасове дитяче об'єднання для кожного з його учасників, стає середовищем самореалізації зростаючої особистості, де моделюються ситуації власного морального вибору та створюються умови для прояву максимальної ініціативи у розв'язанні життєво необхідних справ.

Подібному об'єднанню притаманне, по-перше, короткочасність існування. Максимальний термін тимчасової життєдіяльності такого об'єднання не перевищує, як правило, 14-21 день. Короткочасність є об'єктивною передумовою динамізму у взаєминах вихованців. Завдяки інтенсифікації діяльності, короткочасність перетворюється у чинник формування тимчасового колективу. А за наявності суспільно-значущої мети, насиченої соціально-ціннісної діяльності, певного фону відносин та творчого ставлення суб'єктів взаємодії, така тимчасова група може набути характеристики діючого колективу. Короткочасність висуває певні вимоги до початку і закінчення діяльності тимчасового дитячого об'єднання, оцінки діяльності вихованців, відчуті успіхи та зрозуміти результати власних спільних справ.

Другою характеристикою дитячого тимчасового об'єднання стає автономність існування вихованців. Вона виявляється у послабленні впливу попереднього соціуму, організованих та неорганізованих впливів на дитину школи, сім'ї, найближчих друзів, референтних груп та ін. Водночас, створюється новий простір самовизначення у новому соціальному оточенні. А далі й самореалізація, за умови педагогічно обґрунтованих дій, спрямованих на забезпечення повноцінної життєдіяльності дітей; налагодженню сприятливого психологічного клімату у групі; стимулювання активності вихованців, спираючись на їхні потреби та інтереси.

Третьою характеристикою такого об'єднання неодмінно має стати збірність дитячої групи. Це важливо ще й тому, що подібна спільність згуртовує дітей з різним життєвим досвідом, регіональними та культурними особливостями, мовою, вірою та ін. Урізноманітнюється спектр взаємовідносин між дітьми, актуалізується потреба та виявляється інтерес до організації спільних культурно-дозвіллевих справ. При цьому ускладнюються форми співпраці, а у взаєминах формуються єдині норми спілкування, що базуються на відповідальній залежності один від одного.

Ефективність функціонування дитячого тимчасового об'єднання в значній мірі залежить від інтенсивності процесів розвивального спілкування, варіативності взаємодії педагога та вихованців у розв'язанні життєво необхідних справ.

Важливо, що елементи стохастичності присутні у діяльності вихователя, оскільки, опанувавши технологією він має діяти оперативно та миттєво, так би мовити – імпровізувати, надаючи буденним життєвим ситуаціям педагогічного сенсу. Тоді стає очевидним, що формування професійної готовності до діяльності в умовах дитячого тимчасового об'єднання обумовлено: обмеженням в часі процесу вивчення взаємин у дитячих спільнотах; спонуканням до швидкого, ненав'язливого входження в ці групи; загостреною необхідністю оперативного реагування на позиції вихованців, статусу задоволення їхніх потреб; своєрідністю задоволення потреб, що характеризується імпульсивністю, вибірковістю, повторюваністю, тимчасовістю, активністю; різновіковим складом дитячих малих чи великих груп подібного об'єднання.

І нарешті сутнісною характеристикою такого об'єднання є добровільність. Більшість дослідників схильні пов'язувати добровільність з тимчасовістю існування

соціальної спільноти та ініціативністю дітей в організації спільних справ. І це закономірно, оскільки добровільність пов'язана зі входженням в об'єднання та активної участі у ньому. Цінним з педагогічної точки стають ті взаємовідносини всіх учасників виховної взаємодії, які будуються на вільному, нічим не регламентованому спілкуванні один з одним. Звісно, що певна офіційність у стосунках присутня в дитячому тимчасовому об'єднанні, але ж превалює активна участь у спільних проектах, що будується на природному бажанні самореалізуватись у різноманітних справах. І це природно, оскільки базуючись на інтересах, потребах дітей, сприяючи розвитку їхніх здібностей, захищаючи від зовнішніх хаотичних впливів інформаційно-комунікаційного простору, таке об'єднання дозволяє виробити спільні цінності життєдіяльності та їх інтеріоризувати з урахуванням унікальності кожної зростаючої особистості.

Вище викладене свідчить про те, що саме в умовах дитячого тимчасового об'єднання можливе максимальне урахування стохастичності виховання. Яка не стільки заважає педагогічній роботі, але навпаки, дозволяє по-іншому «побачити» організацію життєдіяльності дітей, їхнє дозвілля та відпочинок.

Важливо, при цьому зрозуміти, що дитяче тимчасове об'єднання стає середовищем самореалізації зростаючої особистості. Воно покликане створювати простір можливостей для задоволення особистістю своїх потреб, самореалізації у різних видах діяльності; виявляти суб'єктність всіх учасників виховної взаємодії; спонукати до оптимальної організації діяльності в умовах тимчасового перебування вихованців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, № 45, ст. 313. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17>.
2. Концепція Нової української школи (оновлено 03.04.2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/nova-ukrajinska-shkola/>
3. Мандель Б. Р. Инновационные процессы в образовании и педагогическая инноватика: учебное пособие для обучающихся в магистратуре / Б. Р. Мандель. – М.: Берлин: Директ-Медиа, 2017. – 343 с.
4. Медведєва В. Особливості процесу соціалізації особистості в умовах інформаційного суспільства / В. Медведєва // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського: зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2016. – Вип. 43. – С. 584-595.
5. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера / Н.Н. Моисеев – М.: Молодая гвардия, 1990. – 351с.
6. Прохоренко Т. Г. Соціалізація молоді в інформаційному суспільстві: особливості та ризики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fil.nlu.edu.ua/article/viewFile/70979/66241>

Шевченко Андрій Федорович. Розв'язання педагогічних задач тимчасового дитячого об'єднання всупереч стохастичності виховання.

Стаття присвячена проблемі урахування стохастичності у виховній роботі. Ускладнюючи та віддаляючи результати виховної діяльності, стохастичність актуалізує питання підготовки вчителя до взаємодії з дитячим тимчасовим об'єднанням. Враховуючи особливості організації життєдіяльності подібної дитячої спільноти, цілком можливо розв'язати поставлені педагогічні задачі.

Ключові слова: стохастичність, виховна робота, педагогічна задача, дитяче об'єднання.

Shevchenko Andrij. Solving the pedagogical problems of the temporary children's association despite of the stochasticity of upbringing.

The article is devoted to the problem of the consideration of stochasticity in educational work. Complicating and removing the results of educational activity, stochasticity actualizes the issue of teacher training to interact with children's interim organization. Taking into account the peculiarities of the organization of the life of such a child's community, it is possible to solve the pedagogical problems posed.

Key words: *stochasticity, educational work, pedagogical problem, children's association.*

УДК 37.013.42(438)

ШЕВЧЕНКО Ж. М.,

асистент,

Національний університет «Львівська політехніка»,

м. Львів, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У ПОЛЬЩІ

Постановка проблеми. Професійна соціальна робота спирається на фахівців соціальної сфери, котрі відповідають за своєю професійною підготовкою міжнародним стандартам. Виникає потреба у спеціальній програмі підготовки майбутніх соціальних працівників, у якій буде науково обґрунтована мета професійної соціальної освіти, технологія досягнення освітніх цілей, визначені умови їх реалізації. При цьому система соціальної освіти має не просто «вбудовуватися» в професійну підготовку соціальних працівників, що перебуває на стадії реформування в Україні, виступаючи авангардом такої освіти, але й виходити за її межі як своєрідна освітня інновація. Тому це завдання потребує не лише врахування прогресивних тенденцій розвитку світового освітнього простору взагалі, але й наукового осмислення зарубіжного досвіду підготовки висококваліфікованих фахівців для роботи в соціальній сфері зокрема.

Вирішенням соціальних проблем та наданням соціальної допомоги, поряд із численними громадськими організаціями й ініціативами, професійно займаються соціальні працівники, які як окрема професійна група почали існувати в Україні зовсім недавно (на поч. 90-х років ХХ ст.). Саме тому, на нашу думку, для вищих закладів освіти України, де система підготовки спеціалістів для соціальної сфери перебуває на етапі свого становлення, надзвичайно важливо врахувати тенденції у розвитку соціальної освіти за кордоном, а також запроваджувати інноваційні підходи в процес професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Прогнозуємо, що виявлення прогресивних ідей досвіду практичного аспекту професійної підготовки соціальних працівників у Польщі сприятиме науковому обґрунтуванню стратегії розвитку професійної підготовки фахівців соціальної сфери в Україні на етапі її трансформації та інтеграції у європейський і світовий освітній простір.

Актуальність проблеми врахування європейських вимог до професійної підготовки фахівців із соціальної роботи в Україні, насамперед, у контексті континентальної інтеграції, спонукала нас до проведення такої роботи і визначила мету наукової публікації – актуалізація провідних тенденцій практичної підготовки соціальних працівників у вищій школі Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовку професійно компетентного соціального працівника вважають одним із актуальних завдань і предметом тривалої наукової полеміки. Логіко-системний аналіз наукових джерел, практики роботи у вищій школі дозволяють стверджувати, що соціальний працівник –